

הכתוב לחיים

ממאמריו של הגאון רבי חיים יוסף אקרמן שליט"א

אסון הטביעה בבבטון

איכא דאמרי - בחור הוה (כתובות ח:)

מאמר מפחיד על האסון הנורא

הכתוב לחיים

ממאמריו של הגאון רבי חיים יוסף אקרמן שליט"א

איכא דאמרי - בחור הוה (כתובות ח:) | מאמר מפחיד על האסון הנורא

כבר היה לעולמים, ומצינו בשאלו בחיר ה' שפחדו מאד מהמורים אנשים בקשת שהדביקוהו בהר הגלבוה והעדיף להפיל עצמו על החרב לבל יבאו הערלים ויתעללו בו. (שמואל א' - לא ג-ד)

ויאשיהו מלך יהודה שהכתוב (מלכים - ב כג כה) מעיד עליו שכמהו לא היה לפניו מלך אשר שב אל ה' בכל לבבו ובכל נפשו ובכל מאדו ככל תורת משה ואחריו לא קם כמהו, סופו שיורוהו במורים בבקעת מגידו - רובי קשת - ומת בחצי ימיו, וירמיה קונן עליו ויתנו לחק על ישראל והנם כתובים כל הקינות. (דברי הימים - לה כג-כה)

גדולים וטובים חללי החיצים הנורים מקשת האויבים במלחמה. ולהפך מצינו באבינו הזקן שחגר כלי מלחמתו ויצא להלחם כנגד הערים שנתקבצו להלחם עמו וביתו לאחר ששמעו ולוי בניו הרגו את אנשי שכם, והודיע ליוסף בנו שלקח את העיר בחרבו ובקשתו, הרי שהקשת היתה ושמשה כלי נשק מקובל ורגיל אצלם.

הוי אומר שהריגה בחץ הנורה ביד אדם או בשאר דבר הממית מכחו של אדם היא בכלל ברור לו מיתה יפה שמנחה את חז"ל (סנהדרין נב:) בבצוע החיוב של ובערת הרע מקרבך והמתת המחוייב מיתה.

אך בשמענו את הטרגדיה הנוראה קורעת הלב שהיתה בשכונת בית ישראל בירושלים (לשון הנאמן) על האי מאן דאשקיל בידקא דבטון נשפך ויצקו לתוך קיר שנבנה כקיר תומך, ובכח ראשון שחשוב כחץ פרץ זרם הבטון את הקיר המפריד שהמשיך לזרום על הבחור בן הכ"ב שנח על מטתו והחל לכסותו ולקברו מתחתיו. כשנכנסו כחות ההצלה לדירה גלו תושיה רבה וחלצוהו מתוך שכבת הבטון שנערמה עליו, אך למגינת לב לא צלחו פעולות ההחיה והרופאים נאלצו לקבוע את פטירתו במיטב שנותיו.

לב מי לא יחרד, ושערות מי לא תסמרנה לעמוד מול מיתה מנוולת שכזו!

מה והיאך יסוג רב יוסף את דין הארבע מיתות בית דין שנעשה בסמוך ונראה להיכלא ובי אולפנא של הישיבה רבת האוכלוסין והתלמידים?

מה היה מבטו הנוקב של בעל הישיחות מוסר' מבחין ומצטט מיד את אותה התרחקות של אליהו זכור לטוב מהחברותא - ר' יהושע בן לוי - כאשר נטרף אדם במרחק שלש פרסאות ממנו מחמת שהיה לו לבקש רחמים על דורו ולא בקש (מכות יא.), והלב שואל ותמה האם גם לזה כוון כהן גדול בתפילתו אחת בשנה בבקשתו שלא יהיו בתייהם - קבריהם. ויתמהו האנשים איש אל אחיו על מה באה אלינו הצרה הזאת?

והנה רמה וגם נצבה תפלתו של אותו חסיד (תהלים לב) שרק לשטף מים אליו לא יגיעו.

אמר רב יוסף וכן תני רבי חייא - מיום שחרב בית המקדש אע"פ שבטלו סנהדרין דין ארבע מיתות לא בטלו - עונש דוגמתם. (כתובות ל. וברש"י)

מי שנתחייב סקילה - או נופל מן הגג - דומה לנסקל שדוחפין אותו מבית הסקילה לארץ דגבוה שתי קומות היה, או חיה דורסתו - ארי מפילו לארץ והורגו בדריסה.

מי שנתחייב שריפה - או נופל בדליקה או נחש מכישו - והארס שורפו.

מי שנתחייב הריגה (סיף) - או נמסר למלכות והן מתיזין ראשו בסיף כי כן דרך המומתין על ידיהן וזו היא מיתת סיף, או ליסטים באים עליו.

ומי שנתחייב חנק - או טובע בנהר או מת בסרוכני - אסקרא שהוא בגרון.

דרכו של מקום להעניש את החוטא באופן הדומה לענש שקבע בתורתו כדי להוכיח לייסר את הנשארם שישמעו וייראו ולא יזידון עוד. וכן העיד נעים זמירות ישראל תשב אנוש עד דכא - ותאמר שובו בני אדם. (תהלים צ"ג)

ועוד העיד דוד שתפלתו של כל חסיד אל קונו שרק לשטף מים רבים אליו לא יגיעו. (לב ו) ולא נתבאר בחלוקתו של רב יוסף ובסוגו מהו העונש הכרוך והכלול בהגעת שטף מים רבים אל האדם.

ובסנהדרין (עז) אמר רב פפא האי מאן דכפתיה - קשר ידיו ורגליו - לחבריה ואשקיל עליה בידקא דמיה - הפנה את מרוצת המים עליו, גיריה דידיה הוא - הן הן חיציו והרי הוא כזורק בו חץ שהמים באים בכח ראשון עליו מיד והוי כחו. ולכשיבחר בוראנו ויוצרנו להביא על האדם זרם מים ששחררו ממקום כנוסן על ידי אדם שפתח את הסכר העוצר בעדם מורה הוא לנו שנגזרה על אדם זה מיתה בחץ ששוגר לעברו בידי אדם. וכשם שהכל מודים בכדור הנורה מקנה האקדח או הרובה שהוא חיצים זיקים מות והיורה הוא רוצח בכחו שהוא כגופו, כל מים הנשלחים בכח ראשון לכוונו של אדם הרי זה כחץ השלוח לעברו.

ואף שאין אופן זה בכלל ארבעת המיתות המסורות לבית דין, וממילא שגם לא נוכל לזהות בו את דין ארבע מיתות, מכל מקום נוכל להעמיק חקר בדין שמים המעניש מדה כנגד מדה על מה הוא בא.

אזנינו תצילנה ומלקין אנו על לא טובה השמועה שעברה למול אזנינו הלמודות בשבועות ובחדשים האחרונים לשמועת ה'הותר לפרסום' המוסיפה והולכת עוד נספים והרוגים המערכה העקובה מדם עם האכזרים שבאויבינו, וכיון שמלפא תיכלא לא בהתא - אשה הלמודה לשכל בניה ולקוברם אינה תמהה ומפחדת במות עוד אחד מהם (כתובות סב. וברש"י) פוטרם אנו את עצמנו במנוח ראש ואולי בחצי אנחה.

ב.

במסכת כתובות שבה 'שוקדים' בני ישיבת מיר הקרובה אל החלל מביאה הגמ' (ה) את תנחומיו של יהודה בר נחמני מתורגמנו של ריש לקיש שנצטרף אליו לבקור תנחומין אצל רב חייה בר אבא 'המלמד' של בני ריש לקיש ששכל את בנו הבחור והוא פתח ואמר: על כן כל בחוריו לא ישמח ה', ואת יתומיו ואת אלמנותיו לא ירחם. כי כולו חנף ומרע וכל פה דובר נבלה להורות כי כל המנבל פיו ומוציא דבר נבלה מפיו אפילו נחתם לו גזר דינו של שבעים שנה לטובה, נהפך עליו לרעה.

בלי כחל ובלי שרק מציג המתורגמן את המסובב להסתלקות בחור צעיר.

ושנו רבותינו (שבת לג.) כי בעון נבלות פה צרות באות וגזרות קשות מתחדשות, ובחורי שונאי ישראל מתים, ויתומים ואלמנות צועקים ואינם נענים.

ואם לחשך אדם לומר שמה שהחמירו בנבול פה אינו אלא כדי לאיים ולהרחיק את האדם מן העבירה, ובמי שדמו רותח הדברים אמורים שמדי דברו בא לידי תאוה. אבל האומרו דרך שחוק בעלמא לא מילתא הוא ואין לחוש עליו.

אף אתה אמור לו: עד כאן דברי יצר הרע כי הנה לא הזכיר הכתוב לא עבודה זרה ולא גלוי עריות ולא שפיכות דמים אלא חנופה ולשון הרע ונבול פה שכולם מחטאת הפה בדבורו ועליהם יצאה הגזרה שעל בחוריו לא ישמח ה'.

אלא האמת הוא כדברי רבותינו ז"ל שנבול פה הוא ערותו של הדבור ממש ומשום זנות הוא שנאסר ככל שאר עניני הזנות חוץ מגופו של מעשה שאע"פ שאין בהם כרת או מיתת בית דין אסורים הם אסור עצמם מלבד היותם גורמים ומביאים על האסור הראשי עצמו. (מסילת ישרים - פ"א)

ומעתה אנהירו לעינין המדה שבעונש כנגד העבירה המביאתו שהרי ביום הכיפורים מפטירים אנו ומודיעים (ישעיה נז ב') כי הרשעים כים נגרש והשקט לא יוכל, ויגרשו מימיו רפש וטיט כים אשר גורש כל היום רפש וטיט, וכהים הזה שגליו מתגאים לרום למעלה ומנסה לצאת חוץ מגבול החול שהושם לו כגבול וכשמגיע לשם הוא נשבר בעל כרחו, וכל זה רואה הגל ואינו חוזר בו, כך הרשע רואה את חברו

לוקה ברשעו ואינו חוזר בו. ומה הים רפשו וסריותו על פיו, כך הרשעים סריותם בפיהם. (רש"י שם) וכשאומר להם קודשא בריך הוא שאין להם שלום הרי הוא מביא עליהם בידקא של רפש וטיט, שנדמו מעשיהם לרפש וטיט שלא ינוחו הרשעים עד מותם. ובידקא זה פורץ את הקיר המנסה לחוסמו ולעצור בעדו, כאותו רפש וטיט השוטף את היבשה המשמשת לו כגבול שקבע לו הבורא.

ובגמרות ה"ל (כתובות ושבח) הוסיפו לדרוש את סיפיה דקרא: ועוד ידו נטויה - אמר ר' חנן בר רבא הכל יודעים כלה למה נכנסה לחופה.

והנה להוותנו ולצערנו ונוסף גם הוא על שונאינו מתברר מחתן בישיבה אחרת העמלה ויגיעה ג"כ בלמוד פרק קמא דכתובות, כי גם ידיעה זו כבר אינה נחלת הכל.

כי עבוד זאת שלפנים בישראל צפה ושאף כל מי שזכהו המושיב יחידי ביתה בבת זוג שהוכרזה בארבעים יום שקודם יצירתו בת פלוני לפלוני או לחלופין זכהו לפי מעשיו, ונפגש עמה עד שיראנה ותהא כשרה וראויה בעיניו לכונסה, ההורים משני הצדדים הוזילו ממיטב כספם, ההזמנות כבר הודפסו או נשלחו במאייל לכל הקרובים, הומה לבו של המאושר לזכות ליום הנכסף בו יזכה לכנוס את בת גילו וליסד ולכונן בית ומשכן לשכינה ככל אותם שזכו ושכינה ביניהם.

והכל יודעים כי הכלה נכנסת לחפה להיות רצויה לפניו שיאהבה כגופו ויכבדה יותר מגופו כהוראת רבותינו (יבמות סב.), והחתן תורה יכול היא להגשים ולהוציא לפועל את כל אשר יגע בשנות נעוריו ולהיטיב עם זולתו יד שיאמר עליו: פלוני שלמד תורה כמה נאים דרכיו, ישראל עבדי אתה אשר כך אתפאר! אשרי רבו וישיבתו שכה גדלה וכה העמידה.

אך מה נעשה לאחותנו שישיבה וצפתה ליום חתונתה, והיה טבחה טבח ויינה מזוג, ובחיר לבה העלוי המפורסם אף 'עלה' לתורה בשבת שמזמרין לפניו, חבריו עלצו עמו והיו משליכים עליו לסמל של שפע וברכות שמים כמנהגם של שושבינים וחברי ועד, ולא ח"ו מת אביו של חתן או אמה של כלה כבסוגיא (ג), אלא החתן שהגיע זמן [נשואין] ולא נשא שעכב הוא בלא חולי ובלא אונס אחר הוכיח שאינו כפוף לחזקה שאין אדם טורח בסעודה ומפסידה, אלא קים ליה בהטיה וכשהוא מוצא הפתח נעול פותחו ונס על נפשו ומבטל השדוך וההתחייבות.

כמה עגמת נפש נסבבה כל ידי פזיזותו זו לכלה ולמשפחתה, למשפחתו ולידידיו, וביותר למקום שכאן היה וכאן נמצא - ישיבתו הרוממה - שבפתחה ישאלו הכל ויתמהו ראו גדולים שגדלתם. (כתובות מה.) ומי אתיהיב למחילה - אך צערא דגופה ופגם משפחה! (נו.)

על זאת יתפלל כל חסיד אליך - לעת מצא (תהלים לב ו')

אמר ר' חנינא לעת מצא - זו אשה שנאמר מצא אשה מצא טוב. (ברכות ה.)

ומה תפילתו: אשכילך ואורך בדרך זו תלך. אל תהיו כסוס כפרד אין הבין להבחין בין העושה לו טובה לעושה לו רעה.

במתג ורסן עדי לבלום - ישיב אל לבו כי התאוה מעוללת לנפשו לחטוא ולמשוך העוון בחבלי השוא ויעשה גדר לפרוש מן התענוגים, ולא ימשך אחר תאותו, כי כל זמן שהאדם הולך אחרי התאוה נמשך אחר תולדות החמר וירחק מדרך הנפש המשכלת ואז יתגבר יצרו עליו. (רבנו יונה שער א' אות ל')

שמחו בה' - וגילו צדיקים - והרינו כל ישרי לב!

אתם הצדיקים השמחים בה' ה'נינו משמחתכם זו לאחריים - שהמה כל מי שלבו ישר וירצה לאחוז בדרך הישר.

אור זרוע לצדיק - ולישרי לב שמחה!

העלון השבת נודב לזכות ולהגנה ליושבי עיר עוז לנו תובב"א

ניתן עדיין לתרום ולזכות בזכות נצח בסדרת הספרים 'מימי הדעת'
 75-720-84-054 עכשיו: 75-720-84-054
 או דרך עמדות נדרים פלוס: ישיבת ביתר